

### ታሪካዊት ዕለት ባሕቲ መስከረም፡

ባሕቲ መስከረም ከም ታሪካዊት ዕለት መበል 59 ዓመት ዝኸሪ ብረታዊ ተጋድሎና እያ። ንሳ ዝወለደቶ ጽቡቕ ፍርያት ከኣ ሰለስተ መስሪታውያን ዓውታት ኣመዝጊባ። ብኣንጻሩ ከኣ ብስወር ኣገባብ ክርዳድ ተዘራኡ ነቲ ዝተመዘገበ ዓወት ዝኸከድ፡ ነቲ ጽቡቕ ፍሪ ዝሃበ ተኸሊ ካብ ሱሩ ዝቡንቐስ፡ ንህዝብን ወለዶን ዓቢ በሰላ ስለዝገደፈ ዘይሃስስ ጸሊም ታሪኽ እዉን ኣስፊራ እያ።

ካብ 1890 ብፍላይ ህዝቢ ኤርትራ ብጥልያን፡ ብእንግሊዝን ብኢትዮጵያን ብሰለስተኤን ገዛእቲ ሃገራት፡ 101 ዓመታት ብጭቕናን ግፍዕን ይግዛእ ነይሩ። ብዙሓት ካብ ቐዳሞት ወለድና ንመግዛእታዊ ጭቕና ስለዘይቐበሉ ተቐደሞ ዝገበሩ ሓርበኛታት ዉሑዳት ኣይነበሩን። እቲ ተቐደሞ ናቱ ኣስተዋጽኦ ዋላ እንተነበሮ፡ ሰፊሕ ውዳቤ ስለዘይነበሮ ግና ከምቲ ዝግባእ ኣድማዒ ኣይነበረን። ኣብ 1940 ታት ከኣ መግዛእቲ እንግሊዝ መርዝታቱ ክሳብ ዝገዝሕ ንግዚኡ ናይ ፖለቲካ ሰልፍታት ክቐማ ኣፍቐዱ። ስለዚ ብዙሓት ሰልፍታት ተመስሪተን ነናተን ጋዜጣ እናሓተማ ከኣ ፖለቲካዊ ጉስጓስ የካይዳ ነይረን። ዕላምኡ ህዝብና ትርጉምን ረብሓን ናጽነት ተረዲኡ ኣትሓስቡኡ ኣስፊሑ ንመሰሉን ንናጽነቱን ክቐለስ ዘበራብር ኣወንታዊ ተራ ዝተጻወታ ሰልፍታት ነይረን። ከም ማሕበር ኣድነት ከኣ ምስ ኢትዮጵያ ክንሓብር እዉን ዝጎስጎሱ ብርቱዕ ጻዕሪ ዘካየድዱ ነይሮም።

እቲ ናይ ሸዑ ጂኦ - ፖለቲካዊ ለውጢ ብፍላይ፡ ብንጉስ ሃይለስላሴ ዝምራሕ መግዛእታዊ ስርዓት ኢትዮጵያ ግዝኣቱ ኣብ ኤርትራ ንምስፋሕ ጽቡቕ ኣጋጣሚ ዝረኸበሉ ግዜ ነይሩ። ምክንያቱ 1939 - 1945 ዲክታር ሂትለርን ንሱ ዝመርሖ ሰልፊ ናዚ ኣብ 2ይ ኩናት ዓለም ብዘሰወሩዎ ኩናት ኣዝዩ ደማውን ዘስካሕካሕ ግፍዕታት ተፈጸሙ ልዕሊ 55 - ሚልዮናት ህዝቢ ከምዝሞቱ ዝሕብሩ ጸብጻባት ኣለዉ። ስለዚ እተን ብሓይልታት ኣክሲስ ዝጽውዕ ናይ ሂትለር፡ ናይ ጥልያንን ጃፓንን ፋሽታዊ ሃገራትን ናይ ኣክሲስ ተሳታፊም። እቶም ኣመሪካ እንግሊዝ --- ወዘተ ዝርከቡዎ ናይ ቻልኪዳን ሃገራት ተዓዊቶም። እንግሊዝ ብሱዳን ንኤርትራ ኣብ ዝኣተወሉ ግዜ ኣብ ጥንቐልሓስ ከባቢ ክረን ዓቢ ዓወት ኣመዝጊቡ ንመግዛእቲ ጥልያን ከምዝሰዓሮ ታሪኽ ይሕብረና። እዚ ኣጋጣምዚ ከኣ ንጉስ ሃይለስላሴ ካብ ተዓቕቡሉ ዝነበረ ሃገር እንግሊዝ ድሕሪ 6 - ዓመት ንኢትዮጵያ ተመሊሱ ስልጣኑ ምስደልደለ ከኣ ክልተ ወደባት ዘለዎ ኤርትራ ክጎብጥ ሓዲሽ ሕልሚ ጀሚሩ ብግብሪ ሰሪሕሉ።

ምክንያቱ ጂኦግራፊያዊ ኣቐማምጣ ኤርትራ፡ ቐይሕ ባሕሪ ንዓለም ዘራኽብ ዝሓጸረ መስመር ንግዲ ስለዝኾነ ቐላሕታ ዝተገብረሉ ዓቢ እስትራተጂካዊ ኣገዳስነት ነይሩዎ። እቶም ሓያላን ሃገራት እዉን ናይ ሓባር ኢኮኖሚያዊ ረብሓ ክረጋግጹ ጸጥታዊ ውሕስነቱ እዉን ክቐጻጸሩ ስለዝተቐዳደሙ ምስ ንጉስ ኢትዮጵያ ተሻራኾም ክሰርሕሉ ተቐዳዲሞም። ድሕሪ 2ይ ኩናት ዓለም ኣብ ትሕቲ መግዛእቲ ዝነበሩ ብዙሓት ሃገራት ናጽነት ረኺቡን። ኣብ ትሕቲ መግዛእቲ ጥልያን ዝነበሩ ሶማልን ሊብያን ናጽነት ተዋሂቡዎን፡ ኤርትራ ግና ናጽነታ ተነፊጉዎ ኣብ ትሕቲ ምምሕዳር እንግሊዝ ጸኒሓ። እተን ሓያላን ሃገራት ኣመሪካ እንግሊዝ ምስ ንጉስ ሃይለስላሴን ተሰማሚዖም ፖለቲካዊ ውዲት ኣሊሞም ከኣ ኤርትራ፡ኣብ 1952 ብውድብ ሕቡራት ሃገራት ዘይፍትሓዊ ውሳኔ ተበይኑ ኤርትራ ኣብ ትሕቲ ፈደረሽን ኢትዮጵያ ክትቐረን ዘይፍትሓዊ ውሳኔ ተበይኑ፡ ናይ ህዝቢ ኤርትራ መሰልን ድሌትን ናጽነት ከኣ ብሓይልን ውዲትን ተቐጽዮ።

ስለዚ ኣብ ትሕቲ ጭቕና ንመዋእል ዝነበር ህዝቢ ስለዘየለ፡ ናጽነት ኤርትራ ንምርግጻ ከኣ እቲ ኤርትራዊ ኩውንነት ካብ ሰላማዊ ኣገባብ ናብ ብረታዊ ተጋድሎ ተሰጋጊሩ። ናይ ሸዑ መንእሰያት ናይ ሎሚ ወለዲ ኣቦታት ኣይዎታት ከኣ ብዝነበሮም ርሱን ሃገራዊ ስምዒት ተደራኾም ካብ ማሕረስን ትምህርትን፡ ካብ ስራሕን ንግድን፡ ካብ ወጻኢ ሃገራት እዉን ሙሁራት ክይተረፉ ንናጽነት ክቐለሱ ናብ ብረታዊ ተጋድሎ ንምዳ ኤርትራ ውሒዞም። ስለዚ ዓሰርታት ኣሸሓት ቐይሕቲ ብጅግንነት ምእንቲ ህዝብም ተሰዊእም ሰንኪሎም። እቶም ብሂወቶም ዝኣተዉ እዉን ዕድመ ንእስነቶም ኣብ በረኻታት ኤርትራ ኣሕሊፎሙዎ። ህዝቢ ናይ ናጽነት ቻልሲ ኣሚኒን ተቐቢሉን ህዝባዊ ተሳታፊነቱ ኣዕዚዞ ጉልበቱ ንብረቱ ከፊሉ። ክፋል ህዝብና እዉን ማሕበራዊ ምዝንባል ኣጋጢሙዎ ክሰደድ ተገዲዱ። እዚ ረዚን ክቡር ዋጋ ናጽነት ከኣ ብሓደ ወገን ጽቡቕ ፍሪ ኣፍርዮ ኣወንታዊ ዓወት ኣመዝጊቡ። ንሳቶም ከኣ ፡

**ጽቡቕ ፍሪ፡** ባሕቲ መስከረት ዝወለደቶ ሰለስተ ጽቡቕ ፍሪ ኣለዉ። **ቐዳማይ** ናጽነት ኤርትራ ብቻልስን ክቡር ዋጋ ዜጋታትን ተጨቢጡ። **ካልኣይ፡** ኤርትራዊ መንነት ብኣህጉራዊ ሕገ ተረጋጊጹ። **ሳልሳይ፡** ልኡላውነት ኤርትራ ሕጋውነት ለቢሱ። ስለዚ ነቲ ብደምን ኣዕጽምትን ዜጋታት ብቻልሲ ዘረጋገጽናዮ ናጽነት ጥራይ ኣይኮነን። ኣብ 1993 - ብተወሳኺ ብሕጋዊ ኣገባብ ረፈረንዱም ተኻይዱ ከኣ ብናጻ ድሌት ህዝቢ ኤርትራ 99, 8 % እዉ ንናጽነት ከምዘድመጸ እዉን እቶም ቡቶም ዝተሳተፉ ኣህጉራዊ ተዓዘብቲ ዓለም ናጻን ፍትሓውን ረፈረንዱም ተኻይዱ ኢሎም ንውጽኢቱ ኣረጋጊጸም መስኪሮሙሉ እዮም። ስለዚ ኤርትራ ብኣህጉራዊ ሕገ ሉኡላውነታ ተኸቢሩ ከም ናጻ ሃገር ምስተገ- 193 - ሃገራት ዓለም ተሰሪዓ እዉን ኣባል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ክትከውን ብዓለማዊ ሕገ እዮ ተወሲኑላ። ስለዚ ባሕቲ መስከረም ዝወለደቶ መበል 59 ዓመት፡ ንፈላሚ ሰውራ ሓርበኛ ዓወተን ቻልስና

ዘፍረዮ ጽቡቅ ውጽኢትን ብክብሪ ንዝከረሉ ታሪካዊ ዕለትን እዩ። ምክንያቱ እቶም አሽሓት መንእሰያት ዝወደቑሉ ህዝባውን ሃገራውን ክብሪታት ዘለዎ ረዚን ታሪኽ ስለዝኾነ፡ ነቲ አወንታዊ መዳዩ አኽቢርና ክንዕቕቦን ከነማዕብሎን ሃገራዊ ግዴታ አለና።

**ክርዳድን መርዛም ተግባርን፡** ሰይጣናዊ አትሓሳባ ዘለዎ መስቕል ይጻልእ፡ ብሰንኪ እኩይ ባህርያቱ እዉን ቕዱስ ተግባር አይፈቱን። ስለዚ ባሕቲ መስከረም ዝወለደቶ ሰይጣናዊ ተጋባር ብዙሕ እዩ። ምክንያቱ ሰውራ ኤርትራ ንኢሰያስ ቻይና ክስልጥን ዕድል ሂወቡዎ፡ አብ ደረጃ መሪሕነት በጺሑ ተመኩሮ ሓዚ ከአ ምስ ዉሑዳት ተጋደልቲ ኮይኑ ንኻዕብያ መስሪቶም አብ 1970። ካብ ኢሰያስ አብ ውሽጢ ዘ 21 ዓመታት ኢሰያስ ብሚስጥር ዝመስሪቶ ሰልፍን እኩይ ተግባሩን ካልእ ጸጥታውን ፖለቲካውን ውዲትን ደሚርካ ዘርኢ ክርዳድ ተኼሉ ከአ ነቲ ጽቡቕ ፍሪ ዝሃበ ተኸልን ካብ ሱሩ በንቑሱዎ። ስለዚ ታሪኽ ህዝብን ክብሪታቱን በሪዙ ዲክታተርያዊ ስርዓት ንምትካል ጥጡሕ ባይታ መድሚዳ ሰሪቱዎ።

ካብ 1991 - ድሕሪ ናጽነት ክሳብ ሕጂ አብ ስልጣን አሎ። ተነዲፉ ዝጸደቐ ቐዋም አጊዱዎ ድሒሩ እዉን ከምዝሞተ ገሊጸ፡ መታኢታ ሓዲሽ ቐዋም ክሕንጸጽ አብ መስርሕ ከምዘሎ ካብ ዝሕብር አይወሓደን ከም ሃፋ ዝበንን መብጽዓ ኮይኑ ተሪፉ። ስለዚ ኢሰያስ ሰልፊ ህግደፍን እቲ ስርዓትን ብሓፈሻ ዝቐየዱሉን ተሓታትነቶም ዝረጋገጹሉ ስርዓተ ሕግን ናይ ቕጽጽር አገባብን የብሎምን። ንሳቶም ናይ ህዝብና ሰብአዊ፡ ደሞክራሲያውን ሕጋውን ኩሎም ዓይነት መሰላት ግሂሶሙዎ። መንእሰይ ወለዶ አብ ዓዱ ክቐመጥ ብኩናት ዝግነወት ኤርትራ ከሃንጽ ዝነበሮ ድሌትን ጽቡቕ ተስፋን ቐጽዮም ናብ ስደት ከምዘምርሕ ገይሮሙዎ። አብ ምድረበዳን አብ ባሕርን ዘጋጠመ ናይ ዜጋታትና ሞት እዉን ሕማቕ ዕድል ኢጋጢሙዎም መንእሰያትና። ህዝቢ ኤርትራ ብፍርሕን ብዘይፍርድን ማእሰርትን፡ ቐጥታውን ሰዉርን ቐትለት ብአጠቓላሊ ገበን አንጻር ሰብአውነት፡ ብሃይማኖት አውራጃ ወዘተ ብፖለቲካዊ ምጉጅጃል ገይሮም ሓድነት ህዝቢ ክብትኑ ኮነ ኢሎም ሰሪሖሙሉ። ሽቐለተ አልባነት በዚሑ፡ ዋላ እቲ ዝሰርሕ ዝረኽቦ ትሑት ደሞዝ እዉን ምስ ክብሪ ዕዳጋ ስለዘይመጣጠን ልዕሊ ዓቕሙ ስለዝኾነ ብጥምየት ይሳቐ ከምዘሎ ካብ ኩልና ዝተኸወለ አይኮነን። ንሉኡልላዊ ሃገር እዉን አብ ዋጋ ዕድጋ ትወርድ ከምዘላ ምልክታቱ ይገሃድ አሎ። ናይ ምልካዊ ስርዓት ዘይሕጋዊ ተግባራት ጸብጺብካ ዝውዳእ አይኮነን። ስለዚ ስርዓት ኤርትራ ብጨካን ባህርያቱ ጨቕኒ፡ ግፍዔኛን ደመኛን ጸላኢ ስለዝኾነ ንህዝብን ሃገር ኤርትራን ክውክል ሕጋዊ ስልጣን የብሉን። ጠንቐ ናይ ኩሉ ገበናቱ እዉን ሕጋዊ ተሓታትነት ክህልዎ ይግባእ።

**አብ መደምደምታ፡** ብእምነት ስሙር ደሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራ (ስደግኤ) እቶም አንጻር ስርዓት ኤርትራ ንቐለስ ደለይቲ ፍትሒ ከአ፡ ዕድመ ስልጣኑ እንተነዊሑ ግዜ ክወስድ ዝያዳ ክበር ዋጋ እዉን ክንከፍል ክንግደድ ኢና። ስለዚ ብፍላይ አብ ዘለናና መድረኽ ህዝብን ሃገርን ንምድሓን ህጽጽ ሃገራዊ ዕላማ ስለዝኾነ፡ ብልቦናን ሓላፍነታው ባህርያትን ጠሚትና ፍልልይና ንምጽባብ ከአ ምጽውዋር ምክብባርን፡ ይቕሬታን ሕድገት ዘድልዮ ግዜ ይመስለና። እዚ ንኹልና ብማዕሪ ዝምልከት ሃገራዊ ግዴታ ብግብኡ ንምፍጻም ከአ ተኸባቢርና ክንላዘብ፡ አንጻር ስርዓት ኤርትራ አብ ቐንዲ ዕላማ አተኩርና ብዕግበት ክንሰማምዕ፡ ብሃናጺ አማራጺ ሓሳብን ብቕኑዕን ደሞክራሲያውን ናይ አፈጻጸማ አገባብን እዉን ናይ ሓባር መቐለሲ ባይታ ክንሃንጽ መድረኽ ይሓተና ከምዘሎ ኩልና ንግንዘቦ ኢና። ስለዚ ንሕሉፍ ተመኩሮና ብኩውንነት ገምጊምና ንጽቡቕና ዓቕብና ከነማዕብሎ፡ ንድኹም ጎንና ክንእርም ንጉድለትና እዉን ክንምልእ ማዕሪ ሓላፍነት ስለዘለና ክንትሓብር ክንወሃህድ ከምዝግባእ ምዝኸኸር ግብኡ ይመስለና። ህዝብ ሰራዊትን፡ ንመሰሉን ክብሩን ክቐለስ ብህዝባዊ ማዕበል ክለዓል ጻውዒት ምቕራብ እዋናውን ሓላፍነታውን ይመስለና።



ስሙር ደሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራ (ስደግኤ)

01/ መስከረም/ 2020

ውድቕት ንጨቕኒ ስርዓት፡

ዓወት ንህዝባዊ ቐልሲ ኤርትራ!